OOS GEBROOK

Heemkundevereniging Hoensbroek

Jaargang 10 - nummer 2- juli 2017

Oos Gebrook

Een uitgave van de Heemkundevereniging Hoensbroek.
Jaargang 10 *nummer 2 – juli 2017*

REDACTIE:

Jan Bus
Hein Giesen
Bernard Grothues
Jo Hermanns
Wim Kortekaas
Math Mertens
Peter Sikora

AFBEELDINGEN:

Wim Kortekaas
Martin Köppen
de Greef

LAY-OUT

Jo Hermanns

COVER

Cuijpers Design
Wim Kortekaas

ACQUISITIE EN ADVERTENTIES:

Jan Bus
Hein Giesen

SECRETARIAAT:

Klinkertstraat 19,
6433 PA Hoensbroek, tel: 045-5217721
E-mail: secretaris@heemkundehoensbroek.nl

VERENIGINGSLOKAAL:

Schuinstraat 2a 6432CM Hoensbroek

BANK:

NL43INGB0003280562 t.n.v. Heemkundevereniging Hoensbroek

WEBSITE:

www.heemkundehoensbroek.nl

Losse nummers € 3.95

OOS GEBROOK
JAARGANG 10 NUMMER 2 – JULI 2017

INHOUD

VAN DE REDACTIE....4

JEUGDHERINNERINGEN VAN MARTIN KÖPPEN, GEBOREN IN 1935 TE MARIARADE. 5

BUITENBEENTJES IN DE FAMILIE VON UND ZU HOENSBROECH (1) 19

BUITENBEENTJES IN DE FAMILIE VON HOENSBROECH (2) 22

WAAR KOMT DIE STRAATNAAM VANDAAN? (9) 25

OUDE VERSJES EN LIEDJES UIT MIJN JEUGD (2)....31

VERBORGEN VERLEDEN 34

BIJZONDERE GEBOUWEN IN HOENSBROEK (2) 36

EXCURSIE HEEMKUNDEVERENIGING 41

CONTRIBUTIE 2017 42

BEGUNSTIGERS OOS GEBROOK 43

CONSTRUCTIEBEDRIJF WIEL PETERS
Economiestraat 47 A
6433KC Hoensbroek
☎ 045- 521 10 57

PARTYCENTRUM AMICITIA
Markt 9
6431 LG Hoensbroek
☎ .: 045- 5212999

VAN DE REDACTIE

Soms zou je het wel denken, maar geschiedenis gaat niet alleen maar over belangrijke mensen, heel oude gebouwen en gebeurtenissen van heel lang geleden.

En dat is ook niet het geval in ons Hoensbroek. We hebben natuurlijk het kasteel, met een zeer lange kleurrijke geschiedenis, waar belangrijke mensen hebben gewoond en waar veel over te vertellen valt.
Maar de verhalen van de vele gewone burgers, die in de loop der jaren Gebrook hebben bevolkt en groot gemaakt zijn minstens zo interessant, juist omdat ze bij velen zoveel herkenning en herinneringen oproepen.

Ook aan die verhalen willen we in ons blad aandacht geven.
Beide kanten van de geschiedenis van Hoensbroek worden in dit nummer in de schijnwerpers gezet. We hebben een leuke bijdrage van Martin Köppen over zijn herinneringen aan zijn jeugd in Mariarade, die ongetwijfeld bij velen tot uitroepen als 'O ja, weet je nog ...!' en 'Wat leuk!' zal leiden.

Tegelijk vragen we ook uw aandacht voor de activiteiten van onze werkgroep genealogie. Iedere maand komt die werkgroep bijeen in ons verenigingslokaal en de groep wil heel graag zijn kennis en diensten beschikbaar stellen voor anderen, die niet weten hoe ze hun zoektocht naar hun voorouders moeten aanpakken. Ook daarin kun je tot verrassende ontdekkingen komen. Belangstelling? Lees verderop het artikel 'Verborgen verleden'!

Daarnaast hebben we weer bijdragen van Bernard Grothues, die gaan over de buitenbeentjes van de grafelijke familie, die vroeger ons kasteel bewoonde.
En ook komen weer een paar architectonische pareltjes uit ons dorp aan de orde in het tweede artikel over bijzondere gebouwen in Hoensbroek.
Ook deze keer dus weer genoeg interessante leesstof!

JEUGDHERINNERINGEN VAN MARTIN KÖPPEN, GEBOREN IN 1935 TE MARIARADE.

Tot 1950 woonde de familie Köppen in Hoensbroek. Het onderstaande verhaal is een beschrijving van Martin over zijn tijd in Hoensbroek.

Door Martin Köppen

Een foto uit 2015 van mij en mijn echtgenote Lies, die helaas in maart jl. is overleden.

Onderstaande schoolfoto van mij is waarschijnlijk gemaakt in 1940 of 1941. Plaats is de fröbelschool, vroeger gelegen langs het mijnspoor,

vanuit de Amstenraderweg richting centrum gezien, onder het vroegere spoorviaduct door, naar rechts.
Schrijven konden we toen nog niet, maar een aantal letters werden wel opgepikt. Zo kalkte ik als kind, in 1941, overal met een krijtje "OZO" op de muren. De jeugd van tegenwoordig weet dat niet meer, maar "OZO" was de afkorting van "Oranje Zal Overwinnen". Er is toen door de nonnen van de fröbelschool op aangedrongen dit niet meer te doen om problemen te voorkomen. Onze schoolschutting stond er vol mee... het was echter wel oorlog.

De volgende foto is een klassenfoto, waarschijnlijk genomen in de zomermaanden. De school was de R.K. Jongensschool St. Joseph in Hoensbroek Passart. De aangrenzende R.K. Meisjesschool St. Theresia kwam wat later. Het is schooljaar 1942/43.

De onderwijzer was meester Hahn. Te verwachten is dan, dat zijn schoolbijnaam 'Kip' werd ... Een van mijn nog jeugdige klasgenoten had een spraakgebrek en sprak dit uit als 'Tip'. Dat leverde hem, tot de zesde klas, de bijnaam 'Tippe' op. Het hoofd van de school was toen J. G. J. Hoens (hij deed altijd de zesde klas) en woonde vlak bij de

school (St. Josephstraat) in een hoekhuis. Op de andere hoek woonde onderwijzer A. v.d. Berg, die altijd de vijfde klas deed. Een andere onderwijskracht was: mej. Starmans, vermoedelijk een dochter van een burgemeester uit een nabije plaats. Verder waren er W. Kessels en A. Houben, maar andere namen weet ik niet meer. Mijn schooltijd was dus gedeeltelijk in de oorlogsjaren. Na de bevrijding werd de school een periode bezet door geallieerden. Er werd geen les gegeven en dus kwamen er ook geen punten op het rapport.

Op de klassenfoto zie je op de achtergrond het schuilgedeelte, met de betonnen overkapping van de speelplaats opgevuld met zandzakken. Dat was gemaakt om een mogelijkheid te hebben de kinderen een tijdelijke schuilplaats te bieden bij oorlogshandelingen. De enige dreiging die er geweest is, was op een zondag (dacht ik), toen op de Heisterberg in de voormiddag een bom op een huis viel. Dat was maar een paar honderd meter van de plaats waar de foto genomen is.
Mogelijk is dit de enige bom die in Hoensbroek gevallen is. Wie weet er meer van?
Misschien komt de vraag bij u op waarom opvallend veel kinderen uit Mariarade naar school gingen in de toch verre Passart. Wij woonden toen op Amstenraderweg 96, vlak bij de hoek van de Hommerterweg, schuin tegenover de bakkerij van Hagedoren. Er was echter ook een school op aanzienlijk kortere afstand, in centrum Hoensbroek aan het eind van de Amstenraderweg. Dat was uiteraard een keus van de ouders en het ietwat subtiele antwoord was dat men liever niet hun kinderen naar school lieten gaan waar ook de jeugd uit de Kloosterkolonie en de Steenberg te vinden was. Zo heb ik dat ooit begrepen. Daardoor was die school blijkbaar minder gewenst…
Ik veronderstel echter dat het aanvankelijk alleen een meisjesschool was en daar de reden gevonden kan worden. Er is echter nog een andere aanleiding voor mijn ouders geweest. Mijn vader had n.l. zelf een avondcursus gevolgd voor de houwersopleiding van de Emma, gegeven door onderwijzers (o.a. van meester Hoens) van de Passartschool.

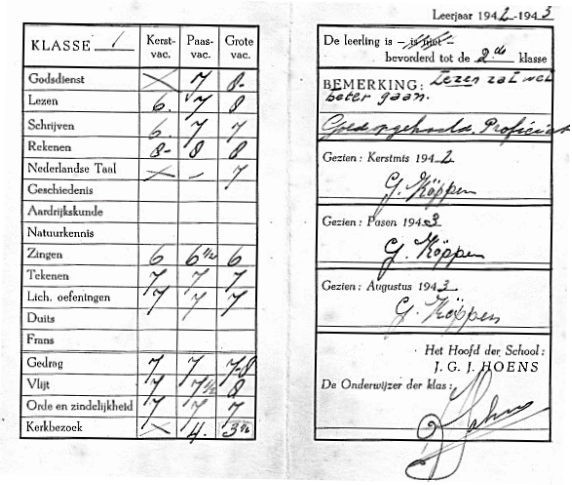

KLASSE 1	Kerst-vac.	Paas-vac.	Grote vac.
Godsdienst	X	7	8
Lezen	6	7	8
Schrijven	6	7	7
Rekenen	8-	8	8
Nederlandse Taal	X	–	7
Geschiedenis			
Aardrijkskunde			
Natuurkennis			
Zingen	6	6½	6
Tekenen	7	7	7
Lich. oefeningen	7	7	7
Duits			
Frans			
Gedrag	7	7	7-8
Vlijt	7	7½	8
Orde en zindelijkheid	7	7	7
Kerkbezoek	X	4	3½

Leerjaar 1942-1943

De leerling is – ~~is niet~~ – bevorderd tot de 2de klasse

BEMERKING: Lezen zal nog beter gaan.

Goed opgehouden. Proficiat

Gezien: Kerstmis 1942
G. Köppen

Gezien: Pasen 1943
G. Köppen

Gezien: Augustus 1943
G. Köppen

Het Hoofd der School:
J. G. J. HOENS

De Onderwijzer der klas:

Ik had altijd de indruk dat ze elkaar goed kenden en door hen zo de keus gemaakt is. Hier is mijn eersteklas-rapport te zien. Ik weet dat het wat gevlekt is, want het viel een keer, op weg naar huis in een plas en toen kreeg ik thuis ongenadig op mijn donder en dat weet ik dus nu nog, na lange tijd.

Ik had geen doublures, maar verbleef wel een periode op een school in Eindhoven – Woensel wegens verhuisplannen van mijn ouders na de bevrijding. Dat ging echter niet door en ik bleef daarna tot de zesde klas in de Passart op school.

Op dit rapport staat nog het punt voor kerkbezoek. In de Eindhoven-periode bleek men daar minder moeilijk mee om te gaan op de R.K. Fraterschool. Kerkbezoek was blijkbaar erg belangrijk in Zuid-Limburg en we gingen dus iedere morgen naar de H. Mis en dat werd nog gecontroleerd ook. Uiteraard dan ook op zondag naar de H. Mis en het Lof.

LÉON MEESSEN OPTOMETRIE
Kouvenderstraat 17
6431 HA Hoensbroek
☎ 045-5212587

UITVAARTCENTRUM VAN DEN HOUT
Kathagen 10
6361HG Vaesrade
☎ 045- 5212004

Dan is er een winterfoto van onze achtertuin aan de Amstenraderweg 96 (eerder 64). Op de achtergrond Lunchroom Wevers en Knibbeler. De foto stamt van de eerste winter na de Bevrijding (18 september, de verjaardag van mijn vader Gerhard). Op deze foto staan 4 Engelse militairen die bij ons en onze buren (het echtpaar Bor op de foto) ingekwartierd waren. Mijn zusje Doortje en ik (Martin) staan er ook op. Het gedeelte tot aan de Beatrixstraat (de latere Grubbelaan) was toen nog een korenveld. Naderhand kwam er een straat tussen, de Dr. Philipsstraat.

De vier Engelsen maakten deel uit van een AAT (Aan- en Afvoer Troepen) -groep, gevestigd in de buurt van de Paterskerk in Mariarade. Zij waren blijkbaar monteurs voor reparatie van militaire voertuigen. Daar werd achter de poort, in een verduisterde berging, richtapparatuur (voor mortieren) gekalibreerd. De inkwartierders verbleven langere tijd bij ons in huis. Ook in de periode toen er veel vliegende bommen door de Duitsers richting Londen afgeschoten werden. Het gaf toch wel een veilig gevoel, want de militairen gingen bij ieder onraad meteen naar buiten (naar de achtertuin).
Af en toe mocht ik met hen mee naar de bioscoop (Luxor) op de Akerstraat. Zie affiche. In mijn HBS-tijd heb ik met één van hen kort gecorrespondeerd in schoolengels.

Hiernaast de foto van die militair, die achter mij staat op de vorige foto.
Onze achtertuin lag er wat onverzorgd bij, want mijn vader had er een schuilkelder gegraven en metalen waspalen gebruikt om het dak te verstevigen. De schuilkelder is gelukkig nooit nodig geweest. Er stond vaak een laagje water in. Wel heb ik er als gevolg van het gegraaf van mijn vader een vrij grote oude munt gevonden. Die nam ik een aantal jaren later mee naar school en gaf hem in handen van, vermoedelijk, drs. de Wit, de

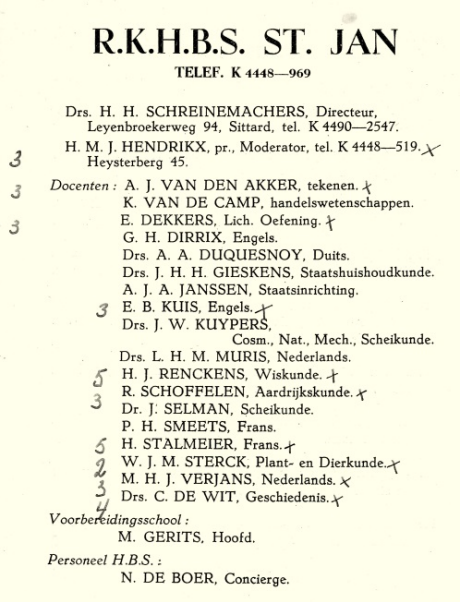

R.K.H.B.S. ST. JAN

TELEF. K 4448—969

Drs. H. H. SCHREINEMACHERS, Directeur, Leyenbroekerweg 94, Sittard, tel. K 4490—2547.
H. M. J. HENDRIKX, pr., Moderator, tel. K 4448—519. Heysterberg 45.

Docenten : A. J. VAN DEN AKKER, tekenen.
K. VAN DE CAMP, handelswetenschappen.
E. DEKKERS, Lich. Oefening.
G. H. DIRRIX, Engels.
Drs. A. A. DUQUESNOY, Duits.
Drs. J. H. H. GIESKENS, Staatshuishoudkunde.
A. J. A. JANSSEN, Staatsinrichting.
E. B. KUIS, Engels.
Drs. J. W. KUYPERS, Cosm., Nat., Mech., Scheikunde.
Drs. L. H. M. MURIS, Nederlands.
H. J. RENCKENS, Wiskunde.
R. SCHOFFELEN, Aardrijkskunde.
Dr. J. SELMAN, Scheikunde.
P. H. SMEETS, Frans.
H. STALMEIER, Frans.
W. J. M. STERCK, Plant- en Dierkunde.
M. H. J. VERJANS, Nederlands.
Drs. C. DE WIT, Geschiedenis.

Voorbereidingsschool : M. GERITS, Hoofd.

Personeel H.B.S. : N. DE BOER, Concierge.

geschiedenisleraar op de R.K.H.B.S. St. Jan. De leraar vond hem blijkbaar ook erg leuk en ik heb de munt nooit meer teruggezien…

Nu ik, als hobby, veel meer ervaring met archeologie heb opgedaan vraag ik me af hoe belangrijk mijn vondst indertijd was. En zo vermoed ik, dat er nog wel meer in de grond zit.

De namen van de leraren op een kaartje uit van de schoolagenda heb ik bewaard, dat was uitgegeven door de St. Jan ten tijde van de overgang van de noodschool naar de nieuwbouw.

Directeur drs. H. H. Schreinemachers woonde in Sittard en kwam van het Bisschoppelijk College waarmee onze school gelieerd was. In de nieuwe school werd de leraar Nederlands M.H.J. Verjans (ook uit Sittard) de adjunct.

Ik herinner me dat hij naderhand een relatie had (mogelijk gehuwd is?) met een HBS-klasgenote van mij. Een aantal docenten woonde in nieuwe woningen vlak bij het mijnspoorviaduct richting Steenberg aan de Kastanjelaan.

Een van de leraren, H. Stalmeier, is vermoedelijk familie van de bekende Piet Stalmeier van de muziekschool in Hoensbroek.

Ik meen begrepen te hebben dat ik op de HBS in de klas zat met een dochter van Piet Stalmeier. Er waren aanvankelijk slechts 3 meisjes in onze klas, dat liep toen nog niet zo hard.

SCHADENET - KOENEN
Breukerweg 178
6412 ZL Heerlen
☎ 045-5215450

Op deze foto staat mijn vader Gerhard als Nederlands/Amerikaans militair (Stoottroepen?) met mijn zusje Doortje, die toen 5 jaar was en ikzelf. Hij was toen bij de grenswacht, met standplaatsen Waubach en Rimburg. Gerhard had spoedig na de bevrijding zijn baan als houwer op de Emma beëindigd en werd beroepsmilitair.
De familiefoto is waarschijnlijk van eind 1944 en genomen op de hoek van de Hommerterweg en de Amstenraderweg.
Dat was schuin tegenover de bakkerswinkel Hagedoren.
Op de achtergrond de zaak van Knibbeler en wat verder de contouren van de Emma met schoorstenen, koeltorens en schacht. Op die hoek stond een wegkruis dat tijdens de bevrijding vernield werd.
Als kind heb ik het restant mee naar huis genomen en later aan een pater van de kerk in Mariarade gegeven.

Een familiefoto na mijn Eerste Communie in de tuin van Amstenraderweg 96. De foto is van 1943. Behalve mijn moeder Tiny, zusje Doortje en een neefje Jo, staan er de drie broers van mijn vader op; Hennes, Hein en Hub en Gerhard bediende het boxje. De linkse twee waren de

kleermakers van "Gebroeders Köppen" aan de Wijenweg/hoek ABC-straat, in Treebeek. Verder ziet u mijn peter en meter; opa Johann Köppen (geboren in Velbert, D.) en Miet, een zusje van mijn moeder, uit Eindhoven. Dit is overigens de enige foto waarop ik samen met mijn grootvader vereeuwigd ben.
Rechts in de rij de houwer Hub met zijn vrouw Els van Hommerterweg 135, dit was mijn geboortehuis. Dan ome Harrie uit Eindhoven. Ook staat op de foto tante Doortje en vriend Wim Bögels uit Oirsbeek.
Alleen de jeugd leeft waarschijnlijk nog. Maar de huizen zijn er nog.
Meesterkleermaker ome Hein overleed op 14 september 2008 op 90-jarige leeftijd.
De volgende foto is op dezelfde datum gemaakt. Op de achtergrond de kerk van Amstenrade. Op dit veldje heb ik, enige uren na de bevrijding van Mariarade, de eerste Amerikanen met hun tanks gezien. We gingen er met z'n drieën: moeder Tiny, Doortje en ik, naar op zoek met Hollandse zilveren dubbeltjes in onze handjes. We moesten van Tiny "souvenir" zeggen … In ruil daarvoor kregen we dan een stukje kauwgum, waar we toen nog geen raad mee wisten.

Vader Gerhard was er niet bij. Hij kreeg net voor de bevrijding, op z'n verjaardag 18 september, van een superieur van het ondergrondse verzet de opdracht om met informatie naar Heerlen te fietsen, dus dwars door de linies. En of dat nu allemaal zo nodig was… Dat gaf in ons gezin verdriet en onzekerheid. Mijn moeder heeft echter nooit geweten dat ik er als jochie bij aanwezig was toen hij z'n opdracht kreeg. Gelukkig is hem niets overkomen, maar het gaf wel veel stress. Weer thuis wachtte hem en leden van de ordedienst nog een taak. Alle NSB-ers moesten worden opgehaald en tijdelijk veiliggesteld.

GROND EN GOED MAKELAARDIJ IN AGRARISCH VASTGOED
Nieuwstraat 154
6431 KX Hoensbroek
☎ 045- 5213468

F. NIJSTEN SLIJTERIJ WIJNHANDEL
Kouvenderstraat 158
6431 HH Hoensbroek
☎ 045-5223466

Op de foto voor de kleine Sint Janskerk aan de Markt rond 1940 staan mijn moeder Tiny en buurmeisje Netje de Greef van de Woenselse-markt in Eindhoven (Foto de Greef). In de kinderwagen zusje Doortje en Martin van 5 jaar ervoor.

Björn Hocks Advocaat & Mediator
Juliana-Bernhardlaan 24
6432 GW Hoensbroek
☎ 045- 4100220

Mijn vader zocht direct na de oorlog een nieuwe uitdaging, omdat hij genoeg had van de “koel”.

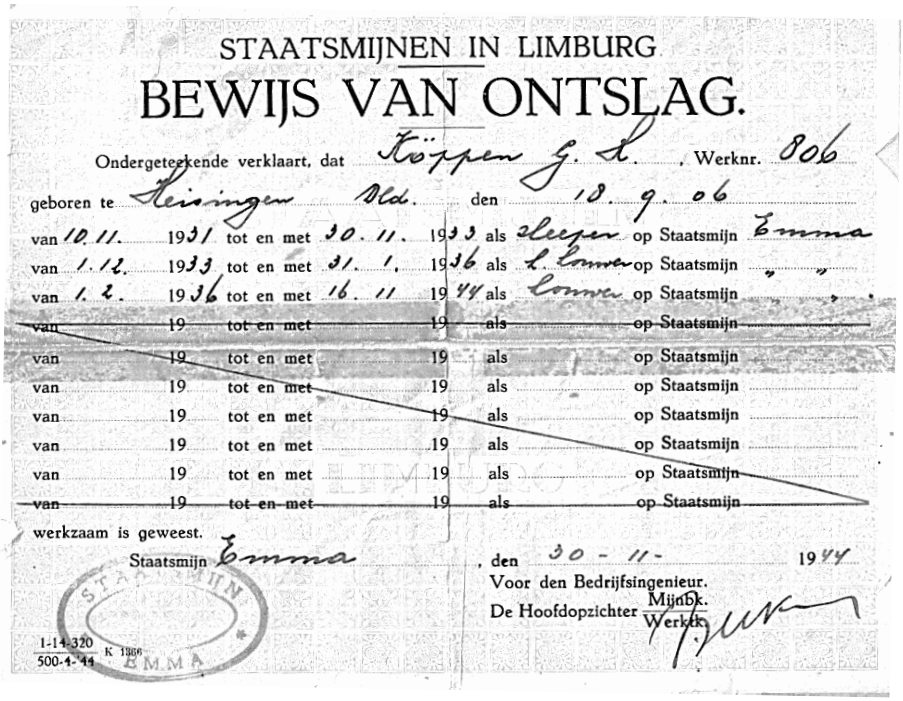

STAATSMIJNEN IN LIMBURG

BEWIJS VAN ONTSLAG.

Ondergeteekende verklaart, dat Köppen G. L., Werknr. 806

geboren te Heisingen Ndl. den 18. 9. 06

van 10. 11. 1931 tot en met 30. 11. 1933 als sleper op Staatsmijn Emma

van 1. 12. 1933 tot en met 31. 1. 1936 als L. Lower op Staatsmijn „ „

van 1. 2. 1936 tot en met 16. 11. 1944 als Lower op Staatsmijn „ „

van 19 tot en met 19 als op Staatsmijn

van 19 tot en met 19 als op Staatsmijn

van 19 tot en met 19 als op Staatsmijn

van 19 tot en met 19 als op Staatsmijn

van 19 tot en met 19 als op Staatsmijn

van 19 tot en met 19 als op Staatsmijn

van 19 tot en met 19 als op Staatsmijn

werkzaam is geweest.

Staatsmijn Emma, den 30 - 11 - 1944

Voor den Bedrijfsingenieur.

De Hoofdopzichter Mijnbk. / Werkbk.

STAATSMIJN EMMA

1-14-320 K 1356
500-4-44

Hij werd beroepsmilitair in een alliantie van het Nederlandse en het Amerikaanse leger, dat hier vooral grenswachtactiviteiten deed.
Zo blijkt uit zijn papieren, dat de toestemming wordt verleend om zowel Nederlandse als Amerikaanse uniformdelen en wapens te dragen. Het blijkt dat hij door “maar” 13 jaar op de Emma gewerkt te hebben naderhand problemen kreeg met zijn pensioenopbouw en dat bleek hem veel geld gekost te hebben. Ook vond men, dat hij te gezond was om voor de silicoseregeling in aanmerking te komen en zo hij liep weer een fors bedrag aan geld mis. Hij overleed op bijna 95-jarige leeftijd in Eindhoven, na ook nog meer dan 25 jaar bij Philips gewerkt te hebben als groepsleider in de radiobuizenfabricage. Wel een verrassende omschakeling: van zeer ruw werk naar horlogemakersprecisie.

TERUG NAAR MIJN JEUGD IN MARIARADE

In de achtertuin van het huis op de Hommerterweg 135 stond een vlierbessenstruik. De stammetjes zijn geschikt om er proppenschieters van te maken. Wie kent dat nog? Hij voorzag de omringende jeugd van stammetjes en de benodigde eikels werden gehaald op de Allee, waar toen nog (langs het tramspoor Heerlen - Sittard) grote eiken stonden.
In die periode zagen enkele muren dan even wit. Het was echt een rage, de jeugd stampte een eikel in de vlierpijp en schuurde hem plat langs de muur.

De Lourdesgrot was een belangrijk rustpunt bij jaarlijkse processie(s). Ik herinner me de wegversiering tijdens die processies. Daar werd al heel vroeg in de ochtend mee begonnen. Gebruikt werd een gekleurd vochtig gehouden mengsel van zaagsel en zand. Er werden kunstzinnige mallen gemaakt om het snel aan te kunnen brengen. Complete bloempakketten lagen ertussen en verkeer was dan niet meer mogelijk op het traject. Tijdens de processie mocht alleen de priester, die de monstrans droeg onder het baldakijn, door het zaagsel banjeren.
Hij kon niet anders, hij liep in het midden ...

Soms regende in één klap alles weg en moest er gedurende de processie nog gerepareerd worden.
Mijn eerste opstel op de HBS had dit feit als onderwerp en ik kreeg er toen een goed punt voor. Hierin beschreef ik een processie in Mariarade, overvallen door een hevige hoosbui op de Hommerterweg.

WAT LOSSE NOTITIES:

Tijdens de inkwartieringsperiode, direct na de bevrijding, werd ik als kind in de nacht wakker, omdat er vrij dicht bij de achterzijde van ons huis, op de Hommerterweg, voor de winkel van Knibbeler en Lunchroom Wevers, een militair voertuig in brand stond. Dat was een stevige fik en regelmatig ontploften waarschijnlijk patronen van de wapens in dat voertuig. Men liet het geheel daarom maar uitbranden.

DAN EEN WAT VREEMD ONDERWERP …

Als kind was je continue op zoek naar hebbedingetjes en dat heeft toen, vooral bij de opgeschoten jeugd, vaak ellende veroorzaakt.
Zo vond je in het nog weidse open veld, bij de Jeugrubben en de Steenfabriek richting Vaesrade, patronen van allerlei herkomst. Daar kon je fijn mee spelen. De patroon met de punt in een gat in de muur, wat wrikken en je had een hoeveelheid kruit. Grote pret.
Zo vonden we, vooral bij de tanks op de Patersweg, condooms. Als kind wist je toen niet wat die rubberdingen voorstelden en dus ging je ze als een ballonnetje opblazen. Mijn vader zag dat en lanceerde een fraaie reden om dat nooit meer te doen en er dus vanaf te blijven. Hij vertelde dat die dingen waren om in een tank, waarin geen WC is, je plas te kunnen doen en ze daarna weg te gooien. Dus was het vies en niet bedoeld om op te blazen. Veel later heb ik echter op internet gelezen dat ze daar inderdaad ook voor werden toegepast …

Tot hier mijn jeugdherinneringen aan Hoensbroek.
Omstreeks 1950 zijn wij uit Hoensbroek vertrokken.

HARREMAN VERHUIZINGEN
De Koumen 28
6433 KD Hoensbroek
☎ 045-5233333 - www.harreman.nl

BUITENBEENTJES IN DE FAMILIE VON UND ZU HOENSBROECH (1)

FILIPS DAMIAAN LODEWIJK GRAAF VON UND ZU HOENSBROECH, MUSICUS EN BISSCHOP VAN ROERMOND

Door Bernard Grothues

Filips Damiaan Lodewijk graaf von und zu Hoensbroech werd op 24 februari 1724 in Roermond geboren en stierf daar op 17 april 1793. Hij was de dertiende bisschop van Roermond, van 1775 tot zijn dood. Hij was een achterneef van de prins-bisschop van Luik, Cesar Constantijn Frans van Hoensbroech.

Filips Damiaan woonde vanaf de lente van 1776 gedurende het gehele seizoen meestal op kasteel Hillenraad bij Swalmen. Hij was een spraakmakend persoon, groot levensgenieter, zachtaardig van karakter en groot muziekliefhebber, een buitenbeentje in de familie van Hoensbroech. Vanuit het kasteel reed hij in de morgenuren per rijtuig met zes paarden naar Roermond. Tegen de middag keerde hij dan naar zijn buitenverblijf terug. De familie van Hoensbroech was in hun tijd zeer aangezien. Filips Damiaan kwam uit een gezin van vijfentwintig kinderen, van wie er tien in de geestelijke stand werden opgenomen. Op 1 november 1771 werd Damiaan van Hoensbroech tot priester ge-

wijd en op 29 mei 1775 werd hij benoemd tot bisschop van Roermond. Na zijn wijding werd hij ingehaald in de meest feestelijke intocht, die ooit voor een Roermondse bisschop werd gehouden. Hij nam zijn ambt zeer serieus. Zo ging hij bijvoorbeeld naar Middelaar, een kerkdorp in het meest noordelijke deel van Limburg, bij Mook, waar hij gedurende enkele dagen aan meer dan 17.000 gelovigen het H. Vormsel toediende. Hij vaardigde een mandement uit, gericht aan de geestelijkheid in zijn bisdom, waarin hij hen waarschuwde tegen het bezoek aan herbergen en tegen het dragen van kleding, die hun stand onteerde.

Damiaan van Hoensbroech was een zwaarlijvige man, waardoor hij zich moeilijk kon verplaatsen, een groot pijproker, goedaardig en minzaam, die veel deed voor noodlijdenden, daarbij puttend uit zijn privévermogen. Hij was artistiek begaafd en bespeelde de cello. De thans nog bestaande Koninklijke Harmonie van Roermond 'de Keuninklikke', die in 2015 precies 240 jaar bestond, is door hem opgericht. Voor zijn bisdom was hem niets te veel. Het volk en de geestelijkheid eerden hem als groot weldoener en vader. Hoewel hij een gunsteling was van het Oostenrijkse keizershuis was hij de patriotten uit Roermond en Weert goedgezind. Hij wijdde hun vaandel en schonk hen een kanon, toen er in 1789 een opstand uitbrak tegen de anti-kerkelijke maatregelen van Joseph II.

VAN OERS ASSURANTIËN
Kouvenderstraat 238
6431HK Hoensbroek
☎ 045- 5212856

In 1792 vielen revolutionaire troepen van Frankrijk het bisdom binnen en belegerden kasteel Hillenraad. De bisschop had zich toen in zijn geheime kamer verborgen. Hoe goed de Franse soldaten ook naar hem zochten, ze vonden de bisschop niet. Een Franse generaal kwam op het idee om 's avonds als het donker was alle kamers in het kasteel te verlichten. De kamer, die dan niet verlicht was, moest de geheime kamer zijn. Maar bisschop Damiaan werd gewaarschuwd en hij zette die avond ook een kaars voor het raam waardoor de geheime kamer alsnog niet ontdekt werd. Een sage vermeldt echter ook Kasteel Hoensbroek als verblijfplaats. Het is echter niet aannemelijk dat hij ten tijde van de inval aanwezig was in Hoensbroek. We hebben tot op heden géén aanwijzing in het familiearchief aangetroffen dat Filips Damiaan zich schuilhield in kasteel Hoensbroek. Dit kasteel bleef overigens door zijn broer Lotharius Franciscus Wilhelmus bewoond tot diens dood in 1796, dus ook tijdens de eerste Franse tijd.
Filips Damiaan von und zu Hoensbroech overleed op 69-jarige leeftijd in 1793 in Roermond. In deze stad mocht niemand meer in de kerk begraven worden. Zijn familie, die niet wilde dat hij op het kerkhof begraven werd, bezorgde hem een graf in de St. Martinuskerk in Venlo, waar hij in 1948 werd teruggevonden. Het stoffelijk overschot was nog intact. Hij werd als bisschop opgevolgd door Joannes van Velde tot Melroy en Sart-Bomal.

Bronnen:
**nl.wikipedia.org/wiki/Filips_Damiaan_Lodewijk_van_Hoensbroech*

ROLF DE JONG AUTOSCHADEBEDRIJF
De Koumen 60
6433 KD Hoensbroek
☎ 045- 5210590

PETER WIND - PAPIER/KANTOORVAKHANDEL
Akerstraat Noord 288
6431 HW Hoensbroek
☎ 045 - 523 07 48

BUITENBEENTJES IN DE FAMILIE VON HOENSBROECH (2)

PAUL CAJUS GRAAF VON HOENSBROECH EN EX-JEZUÏET

"GOTT WIE HABE ICH DEN ORDEN TIEF GEHASST!"

Door Bernard Grothues

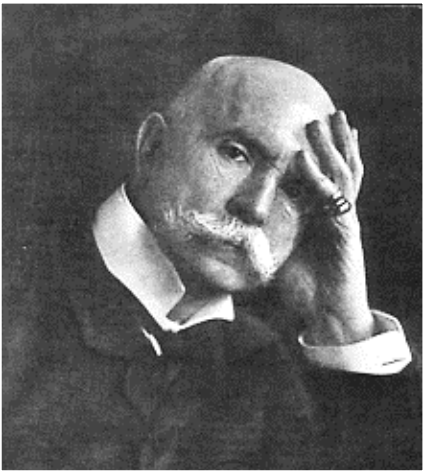

Uit de familie von Hoensbroech is niet alleen een bisschop, maar zijn ook veel andere geestelijken en religieuzen voortgekomen. Des te meer staat hiermee de latere afstammeling uit de familie: Paul Cajus von Hoensbroech in contrast. Hij werd erop aangezien een schandvlek te zijn op het blazoen van de kerk en de familie von Hoensbroech.

Paul Cajus Graf von Hoensbroech, zoals zijn eigenlijke naam luidde, werd op 29 juni 1852 geboren in Slot Haag en trad in bij de orde der Jezuïeten in 1878.

In 1895 ging hij over tot het protestantisme. Vanaf het moment waarop hij uit de Jezuïetenorde treedt tot 1913 publiceert Paul Cajus de ene felle aanklacht na de andere tegen de orde, het pausdom en Rome. "Gott wie habe ich den Orden tief gehasst!" moet hij eens uitgeroepen hebben. In het pausdom zag hij slechts een historisch verschijnsel. Het lot wilde ook nog dat hij door de orde was aangewezen om de geschiedenis van het pausdom te bestuderen. Hij ging om die reden naar de universiteiten van Brussel en Berlijn, waar hij onder invloed kwam van antikatholieke professoren.

Zijn eerste publicatie over zijn uittreden verscheen in 1893 en had als titel: "Mein Austritt aus dem Jezuïetenorden". Het was een felle aan-

klacht tegen die orde, haar systemen van opleiding en haar tuchtregels. Twintig jaar na zijn geruchtmakend boek over zijn uittreden kwam er pas een weerwoord van de zijde der Jezuïeten in het boek van Robert von Nostisz-Rieneck S.J. onder de titel: "Graf Paul von Hoensbroechs Flucht aus Kirche und Orden. Was er verliesz und verlor".
Maar Paul Cajus bleef in de belangstelling door zijn geschriften, door contra's en polemieken tot hij op 24 augustus 1923 in Berlijn overleed. Ook daarna bleef de aandacht voor hem bestaan. Bekend is, dat zijn werken nog door het Duitse nazi-regime gepropageerd werden. Er werden zogenaamde Volksuitgaven verspreid in oplagen van tienduizenden. Het is ongekend wat Paul Cajus in de loop van de jaren publiceerde.

Hier een korte bloemlezing:
"Der Kirchenstaat in seiner dogmatischen und historischen Bedeutung"(1889); "Warum sollen die Jesuiten nicht nach Deutschland zurück?" (1891); "Christ und Widerchrist"(1892); "Moderner Jesuitismus" (1893); "Mein Austritt aus dem Jesuitenorden"(1893); "Der Jesuitenantrag des Zentrums"(1895); "Die Römische Frage" (1895); "Ultramontane Leistungen" (1895);
"Der Ultramontanismus" (1897); "Religion oder Aberglaube?" (1897); "Ein Beitrag zur Lignori-moral" (1901); "Das Papsttum in seiner sozialkulturcllcn Wirksamkcit" 2-delen (1902); "Der Zweck heiligt die Mittel", als jesuitischen Grundsatz erwicscn (1903); "Der Syllabus" (1904); "Das Schulprogramm des Ultramontanismus" (1904)
"Der Jesuitismus" (1905); "Moderner Staat und Römischc Kirche"(1906); "Rom und das Zentrum" (1907); "Das Jesuitengesetz" (1912); "Das Zentrum ein Fremdkörper im national-politischen und kulturell en Leben"(1914); "Das Wesen des Christentums" (1920).

VERBOEKET - HYPOTHEKEN & VERZEKERINGEN
Nieuwstraat 6A
6431 KT Hoensbroek
☎ 045- 5281760

In de 'Geschiedenis van Hoensbroek' zoekt men tevergeefs naar de naam Paul Cajus van Hoensbroech. Dat vindt zijn oorzaak hierin, dat de familie von Hoensbroech, mede op verzoek van het gemeentebestuur, in haar stamreeks slechts opgenomen kon worden tot het tijdstip waarop het herenrecht der familie over Hoensbroek eindigde, d.w.z. in de Franse tijd na de grote revolutie.
Paul Cajus was de zoon van Frans Egon von Hoensbroech en Mathilde Huberta rijksbaronesse van Loë-Wissen. Het echtpaar kreeg negen kinderen. Daarvan was Paul Cajus de zevende in volgorde. Zijn vader kreeg in 1849 een ernstige oogziekte en werd blind. Hij overleed 19 december 1874. Als kind groeide Paul Cajus op in de uitzonderlijke sfeer die zijn familie ten gevolge van haar status aldaar nog kon beleven, doch in welke familie - dit was bekend - ook de nodige zuinigheid in acht genomen werd. Tot zijn 17e jaar verbleef hij in het door de Jezuïeten geleide internaat "Stella Matutina" (Morgenster) te Feldkirch in Vorarlberg, Oostenrijk, waar veel jongens van Duitse katholieke adel hun opleiding ontvingen. Na afloop van zijn studie vertrok hij naar Engeland waar hij in Stonyhurst filosofie en rechten ging studeren in het Jezuïetencollege aldaar in 1871/72, en aan de universiteiten te Bonn en Göttingen in 1872/75.
Nadat hij uit de orde getreden was stapte hij over naar de Evangelische kerk en trouwde te Berlijn-Lichterfeld in 1895 met de Evangelisch gedoopte Gertrud Lettgau.
De Hoensbroekse gemeentesecretaris P. A. H. M. Peeters heeft in Land van Herle in aflevering 3 van juni/juli 1970 een uitgebreid verhaal geschreven over Paul Cajus von Hoensbroech, waaraan het bovenstaande deels is ontleend.

LENDI MEN | WOMEN | FASHION
Kouvenderstraat 13/15
6431 HA Hoensbroek
☎ 045- 5212430

WAAR KOMT DIE STRAATNAAM VANDAAN? (9)

Door Bernard Grothues

SLOT HILLENRADELAAN, SLOT BLYENBEEKLAAN, SLOT ALDEBORGLAAN EN SLOT HARENLAAN.

De familie Hoen tzu Broeck is in het bezit geweest van verschillende in Nederland en het buitenland gelegen kastelen. Toen eind 1971 het Schuureikplan met vier straten gereed was gekomen, vond het college van Burgemeester en Wethouders van Hoensbroek het zinvol om voor de straatnaamgeving namen te gebruiken, die rechtstreeks verband hielden met de geschiedenis van Hoensbroek.
Deze zogenaamde toponiemen hebben in het algemeen slechts tot doel historische benamingen, gebruiken, situaties en dergelijke waarvan de culturele betekenis het gewenst maakt, voor het nageslacht te

bewaren. Daarom stelde B&W van Hoensbroek aan de gemeenteraad voor om de namen van de in Limburg gelegen kastelen, die eigendom waren van de familie van Hoensbroek hiervoor te gebruiken.

SLOT HILLENRADELAAN

De straat begint aan de Schuureikenweg en loopt in zuidwestelijke richting, later ombuigend naar het westen en eindigende ongeveer 100 meter voorbij het punt van aansluiting van de Slot Aldenborglaan. Kasteel Hillenraad ligt aan de zuidkant van Swalmen in de gemeente Roermond. Het is een vierkante waterburcht, oorspronkelijk uit de 14e eeuw. Het kasteel ligt te midden van een landgoed nabij het dorp Boukoul. Het bestaat uit een omgracht hoofdgebouw met vier hoektorens, een voorburcht, enkele bijgebouwen en een kasteelpark. Kasteel Hillenraad is een beschermd rijksmonument sinds 1970.
In 1703 werd de achtjarige Christoffel Arnold Adriaan Schenck van Nijdeggen al spelend met een geladen geweer dodelijk gewond. Zijn vader, Arnold Schenck, vermaakte daarop al zijn bezittingen aan zijn vrouw Maria Catharina markgravin van Hoensbroeck. Zo vererfde Hillenraad uiteindelijk in 1736 op een neef. Deze neef Willem Adriaan van Hoensbroeck werd reeds in 1733 beleend met Hillenraad.
In 1738 droeg hij Hillenraad over aan zijn zoon Frans Arnold van Hoensbroeck die in 1720 getrouwd was met Anna Catharina Sophia van Schönborn. Zij baarde hem 25 kinderen, van wie vermoedelijk enkele levenloos. Het alliantiewapen boven de ingang van de oranjerie in de grote kasteeltuin herinnert aan dit echtpaar. De familie van Hoensbroeck zou enkele generaties eigenaar blijven van het kasteel. Onder hun zoon Lotharius Frans van Hoensbroeck werd Hillenraad opnieuw verbouwd: bij die gelegenheid overleed in 1766 een dakdekker na een val van het dak. Onder de Roermondse bisschop Filips Damiaan Lodewijk van Hoensbroeck was kasteel Hillenraad in het vierde kwart van de 18e eeuw een centrum van muziekleven in het Maasland.

SLOT BLYENBEEKLAAN

De straat begint aan het noordoostelijk gedeelte van de Slot Hillenradelaan en loopt in overwegend westelijke richting en eindigt, na ombuiging naar het zuidwesten, aan het westelijk gedeelte van de slot Hillenradelaan.
Kasteel Bleijenbeek is gebouwd vóór de 14e eeuw en is gelegen langs de Maas aan de weg van Afferden naar Siebengewald.
Frans Arnold van Hoensbroeck, die hier nooit heeft gewoond, erfde het kasteel in 1736 van zijn tante Maria Catharina, markiezin van Hoensbroek.
Het kasteel is in de 16e eeuw verbouwd en in de 17e eeuw verfraaid. Het hoofdgebouw was een hoog rechthoekig huis met een tentdak en een sierlijk torentje boven het iets naar voren gebouwde middenstuk.

Haaks op dit gebouw stonden twee vleugels, eveneens met leien tentdaken. In 1872 liet de toenmalige eigenaar het kasteel gebruiken door Duitse jezuïeten en in 1900 door nonnen, die het weer in 1917 verlieten.

De familie van Hoensbroek verkoopt het dan uiteindelijk in 1937 aan de margarinefabrikant R.J.H. Jurgens uit Nijmegen, die het landgoed later schenkt aan de Holyden Foundation op de Filipijnen. De familie Jurgens gebruikte het landgoed jarenlang om er te jagen op kleinwild en zag erop toe dat de boel werd onderhouden. Kasteel Bleijenbeek werd gedurende de tweede wereldoorlog bezet door de Duitse parachutisten van het Fallschirmjäger-Lehrregiment. In 1945 bombardeerde de Engelse RAF het kasteel. Het ooit zo statige ridderhuis veranderde in een ruïne. De toegang tot de ruïne werd verboden verklaard, ontoegankelijk gemaakt en geschikt bevonden voor bewoning door vleermuizen en vogels. Uiteindelijk wordt het toch rond 2000 verkocht aan Fortis Vastgoed BV, die het landschap met een golfbaan en villa's/appartementen invult en natuurbehoud na wil streven.

SLOT ALDEBORGLAAN

De straat begint aan het noordoostelijk gedeelte van de Slot Hillenradelaan en loopt in westelijke richting parallel aan de Schuureikenweg en eindigt, na ombuiging naar het zuidwesten, aan het westelijk gedeelte van de Slot Hillenradelaan.

Het kasteel De Aldenborgh was/is gelegen aan het riviertje de Biest aan de noordkant van het oude Weert. De oude burcht van de Van Horne's moet hebben gestaan waar nu de Paterskerk aan de Dries staat. Hoe het eruit heeft gezien weten we niet. Het voormalige kasteel is later omgebouwd tot klooster en er zullen ongetwijfeld slaapvertrekken bijgebouwd zijn, evenals een kerk. Het pand is meerdere malen verwoest, te beginnen in de Tachtigjarige Oorlog en in 1703, zodat de huidige bebouwing niet echt oud is.
Ook dit kasteel is eigendom geweest van de familie Hoen zu Broeck. Philip Damiaan van Hoensbroeck werd toegelaten tot de Staten van het Overkwartier van Gelre, mede omdat hij eigenaar was van het riddermatig huis Aldenborgh.
De Aldenborgh, eerder bekend als 'Ouborgh' was een van de oude burchten in Swalmen en eertijds zetel van een heerlijkheid. '

SLOT HARENLAAN

De straat begint aan de Schuureikenweg, loopt in zuidwestelijke richting om vervolgens om te buigen naar het noordwesten en daarna naar het noordoosten. De laan eindigt na ombuiging naar het zuidoosten op ongeveer 60 meter zuidwestelijk van haar beginpunt.
Kasteel Haeren wordt al in 1296 vermeld en behoorde toe aan de aanzienlijke familie van Haeren, die in de 13e eeuw in Maastricht bestuurlijke functies bekleedde.

ROB PETERS – MEEL EN GRAANHANDEL
Wijngaardsweg 16
6412PJ Heerlen
☎ 045- 5226693

Het was een riddergoed dat behoorde tot het leen van Wijnandsrade. Indertijd is het aangekocht door Herman Hoen tzo Broeck van Munkenbeke. Het goed bleef in het bezit van Hoensbroek tot 1671, door het huwelijk van Geertruid van Hoen tzo Broeck met Jan Karel van Haudion de Cybereby, waardoor het in het bezit kwam van deze laatste familie. Het huidige rechthoekige slot is in de 18e eeuw herbouwd op de ruïnes van het vervallen slot. Het heeft de stijl van een romeinse villa en was omsloten door een dubbele gracht.

Bronnen:

**Geschiedenis van Hoensbroek (1967) 123, 131;*

**Besluiten vastgesteld door Gemeenteraad van Hoensbroek d.d. 9-12-1971;*

**Kasteel Hillenraad, https://nl.wikipedia.org/wiki;*

**Kasteel Bleijenbeek, https://nl.wikipedia.org/wiki;*

**Kasteel De Aldeborgh, https://nl.wikipedia.org/wiki;*

**Kasteel Haeren, https://nl.wikipedia.org/wiki;*

OUDE VERSJES EN LIEDJES UIT MIJN JEUGD (2)

Door Tonnie Peters

Voorgedragen op de Montfortschool in Nieuw Lotbroek, omstreeks 1957. Ieder klas had een voordracht gemaakt. De opvoering vond plaats in het Patronaat aan de Stationsstraat, nu Prins Clausstraat in Nieuw Lotbroek. Wie kan zich dit nog herinneren?
Was dit bij gelegenheid van een jubileum of afscheid van een leerkracht, ik weet het niet meer!

BEZOEK AAN 'T SEMINAAR.

'k Ging laatst naar het seminaar mijn broer Arjaan bezoeken,
Dat arme jong zat schier een jaar te blokken in zijn boeken.
'k Nam aan de tram een kaartje of tien, de conducteur die stond te zien.
Hij zei: "Wel Jan, wat hebben we nou, wie gaan er allemaal mee met jou?"

Refrein:

Ikke en ons vader, ons moeder, mijn zuster, broer en ons Krispijn,
Marinus en Tinus, Sjo en Mien en tante Mijn,
Suus en Peerke, wie gingen er nog mee?
Marieke en Sofieke en de kleine Anderee.

We kwamen aan het seminaar en werden beleefd ontvangen.
En Koos de knecht, die goeie man, die vroeg naar ons verlangen.
Hij zei meneer, hij zei, mevrouw, wie wilde dat ik roepen zou?
Ik zeg, om kort en goed te gaan, roepte gij maar onze broer Arjaan!

Refrein:
Want hier zijn ikke en ons vader enz.

En na zowat een minuut of tien toen kwam de knecht weer binnen.
Hij zei: "Ik heb hem niet gezien, ik kan hem nergens vinden.
Maar ik denk, dat jullie Arjaan mee op de wandeling is gegaan.
Maar wacht nou niet en haal ze bij, ze zijn pas aan de blauwe kei!"

Refrein:
En toen liepen ikke en ons vader enz.

En toen Arjaanke bij ons was, na lopen en veel zoeken,
toen bracht hij ons in iedere klas in de studie bij zijn boeken.
Hij zei mensa, hij zei menee, spelde de Griekse ABC
En zei: "Vestade gullie da?" En we knikten allemaal van JA.

Refrein:

En na in 't bos geweest te zijn, vol schone beukenlanen,
bracht hij ons op 't speelterrein met schiet- en kegelbanen.
Hij zei wel Jan, hij zei wel Peer, toe pak 'n bal en schiet een keer.
We maakten de baan met water nat en schoten niks en gooiden lat!

Refrein:

ADMINISTRATIEKANTOOR LABOR
VLOEDSTRAAT 34
6361 XH Nuth
☎ 045-5650121

Er was een schone boerderij, daar gingen wij eens kijken.
Wat een dikke varkens liepen daar, daar konden ze mee prijken!
We liepen stallen uit en in, staken overal de neus eens in.
De koeien zagen er best uit, ze knikten met hun domme snuit!

Refrein:
En toen knikten Ikke en ons vader enz.

Maar toen het dicht bij zeven kwam, het uur van bitter scheiden
en ik Arjaankes handje nam, toen kreeg ik medelijden.
Ik zei: "We moeten ervandoor, om zeven uur vertrekt het spoor."
Toen brak mijn hart van stille wee en we schreiden allemaal maar mee.

Refrein:

Maar 'k zei: "Arjaan, 't is voor jouw heil, dat gij hier komt studeren.
De berg der wetenschap is steil maar boven wacht de ere.
En kletst vandaag de regen neer, wel morgen schijnt de zon alweer.
Wees nou maar braaf en huil nou nie, we komen terug over 'n week of drie!"

Refrein:

Een persoon zingt het lied en bij het refrein komt de hele groep weer verkleed op het toneel.
Aan de tekst is wel te merken, dat we op een katholieke school zaten!

SCHOENSERVICE & LEDERWAREN LUCHIES
Hoofdstraat 16
6431LC Hoensbroek
☎ 045-5221703

VERBORGEN VERLEDEN

Door Odile Sikora

Verborgen Verleden is een populair tv-programma, waarin de stamboom van bekende Nederlanders wordt nagetrokken. Vaak leidt dat tot verrassende ontdekkingen. Met hulp van Nederlandse (en soms ook buitenlandse) archiefdiensten en een commercieel programma komt men vaak vele generaties terug en ontdekt men voorouders met onverwachte beroepen, rijkdom of stand. Veel mensen zijn tegenwoordig geïnteresseerd in hun afkomst. Kende men vroeger nog familieverhalen, die door grootouders of andere familieleden werden verteld, in de tegenwoordige maatschappij leeft men vaak ver van elkaar en leeft men een veel drukker leven en komt men minder toe aan spreken over vroeger. Maar gelukkig biedt internet een goede mogelijkheid om toch veel te achterhalen over de familiegeschiedenis.

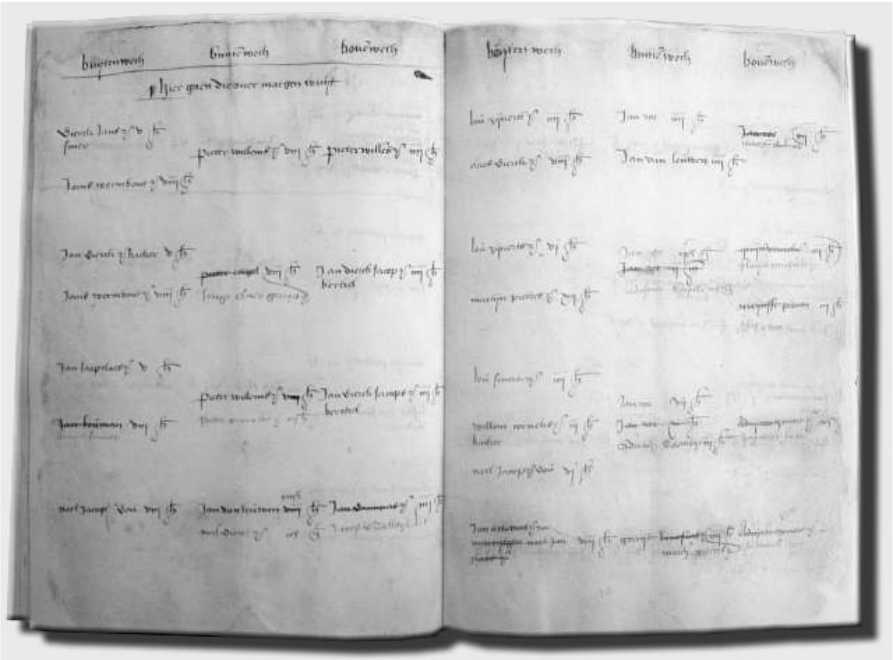

De leden van de werkgroep genealogie, die eens per maand op de eerste woensdagavond van de maand bij elkaar komt, zijn ook sterk geïnteresseerd in hun familiegeschiedenis. Sommige leden zijn al jarenlang hiermee bezig en hebben al een flinke familiestamboom bij elkaar gezocht. Anderen zijn nog niet zo lang bezig, maar één ding bemerken ze allemaal: duiken in de historie van je familie is heel verslavend! In de bijeenkomsten van de werkgroep helpen we elkaar met praktische problemen en vragen. Dat kan zijn: welke programma's vind ik op internet en hoe gebruik ik die? Maar ook: ben je vastgelopen in je stamboom, zoek dan bijvoorbeeld eens in dit soort boeken, onder die naam, in die plaats.

Kortom, we helpen elkaar met veel plezier verder!

Nou, en dat willen we van ganser harte ook doen voor iedereen, die ook eens wat over zijn of haar familie wil uitzoeken, maar niet weet hoe te beginnen.

U bent van ganser harte uitgenodigd om eens op de eerste woensdagavond van de maand (behalve in juli en augustus) vanaf 20.00 uur bij ons verenigingslokaal aan de Schuinstraat 2a binnen te lopen en uw vragen aan ons te stellen. We helpen u heel graag verder!

PARTYCENTRUM AMICITIA
Markt 9
6431 LG Hoensbroek
☎ 045- 5212999

BIJZONDERE GEBOUWEN IN HOENSBROEK (2)

DE DRAKENMOLEN

LAARVOETPAD 16, HOENSBROEK

BOUWJAAR XIV

ARCHITECT ONBEKEND

STATUS AFFECTIEF MONUMENT

De Drakenmolen (ook Broekermolen) staat symbool voor het eerste begin van wat zou uitgroeien tot het imposante kasteel Hoensbroek. In samenhang met deze molen werd de Molenbeek gegraven als opmaat naar de eerste bouwfase van het kasteel omstreeks 1375.

Als eerste vermelding geldt een stuk van 14 juni 1370, waarin Reynard Thorrel van Berne, drossaard van het land van Valkenburg de 'Draeckenmoelen' verpacht voor jaarlijks 20 mud rogge aan ridder Claes Hoen, schout van Maastricht. De molen was toen eigendom van de Hertog van Brabant. Vanwege de trouw van Claes Hoen aan de Hertog van Brabant, zoals door zijn deelname aan de slag bij Baesweiler op 22 augustus 1371, schenkt deze hertog in 1388 het dorp 'In ghene Broecke' met de molen aan Herman Hoen I, zoon van Claes Hoen. Deze Drakenmolen is hoogstwaarschijnlijk het oudste gebouw van Hoensbroek.

Uit leenbrieven van 22 februari 1451 blijkt dat de molen vanaf die datum een banmolen (dwanckmoelen) was. Dat betekende dat de pachters van de Heer van Hoensbroek verplicht waren om hun graan te laten malen op de Drakenmolen.

De molen is via vererving in bezit gebleven van de familie Van Hoensbroeck van 1388 tot 1916. Toen werd de molen met omringende weilanden verkocht aan Balthasar Hubert Peters.

De molen vormde van oudsher één geheel met de woning conform een reconstructieschets van Jo Wijnhoven uit 2014. De gevels van metselwerk met natuurstenen hoekblokken en horizontale banden (wellicht van mergel) kunnen wijzen op een bouwperiode in de 15e of 16e eeuw.

In dat geval waren de vensters oorspronkelijk kleiner en gevat tussen de horizontale banden ('speklagen'). Dit stenen gebouw kan de opvolger zijn van een houten gebouw uit de 14e eeuw. In ca. 1920 is het gebouw verhoogd met een verdieping en gewit, waardoor het weer als één geheel ging uitzien. Aan de bovenzijde heeft de gekalkte voorgevel als bekroning een fraaie bloktandenlijst, een 'muizentand'.

De kracht werd geleverd door een houten bovenslagrad, dat tegen de linker gevel onder een gemetseld afdak hing.

De maalsluis werd vanaf de binnenkant bediend met een haal. Het had een breedte van 0,82m en een middellijn van 3,30 m. Het waterrad dreef een houten gangwerk aan dat in de kelder was opgesteld. De houten maalstoel met twee koppels stenen stond op de begane grond. In 1920 werd er een grote schuur bijgebouwd die op 21 augustus 1921 geheel afbrandde. In 1926 werd het waterrad vervangen door een turbine en het houten drijfwerk door een ijzeren.

In 1930 werd het bedrijf verplaatst naar de toenmalige Stationsstraat, de stuwrechten werden verkocht aan Rijkswaterstaat waarna de waterlopen werden gedempt.

TERSCHUREN

TERSCHUREN, HOENSBROEK

BOUWJAAR XII

ARCHITECT DIVERS

STATUS AFFECTIEF MONUMENT

De naam Terschuren gaat zeker terug tot het jaar 1104. In de Anales Rodenses schrijft de analist het volgende: Een ministeriaal met de naam Embrico en zijn vrouw Adelida schenken aan het klooster Rolduc 'funfeinhalb Malter Weiszen bei Scuren'. Dit is wellicht de oudste vermelding over Hoensbroek die we kennen.

Het oude Terschuren ademt nog steeds de sfeer van het verleden. De huizen liggen aan de smalle Terschurenweg die geplaveid is met klinkers en kinderkopjes. De huizen liggen nog op dezelfde plaats als op een oude kaart uit de 18e eeuw. In 1830 telde Hoensbroek 224 huizen waarvan er 15 in Terschuren lagen. Sinds die tijd is in Terschuren niet veel bijgebouwd, wel veranderd. Vroeger waren de huizen getimmerd en bestonden uit vakwerk, leem en stro. De mensen leefden van de landbouw. In de huisweide stond vaak een bakoven. Water haalde men uit de put en de Geleenbeek die in het dal stroomt.

De mensen uit "Oud Tersjure" vormen een hechte gemeenschap.

Iets verder richting randweg loopt parallel met de Terschurenweg de Schurenbergsweg waarlangs een tiental woningen lagen. De berg tussen deze twee wegen is de Schurenberg, vroeger de Pappersberg genoemd.

Hoewel architectonisch ernstig aangetast staat dit straatje symbool voor het elders verdwenen dorpskarakter van deze streek.

KERK O.L.V. MAAGD DER ARMEN
ZANDBERGSWEG 25, HOENSBROEK
BOUWJAAR 1949
ARCHITECT IR. H. AKKERMANS
STATUS GEMEENTELIJK MONUMENT

Zoals veel kerken uit deze periode is deze kerk een symbool van een tijd, waarin kerk en Mijn heel nauw met elkaar verweven waren.
Na een geslaagde volksretraite in 1940 in de mijnwerkersbuurt de Steenberg groeide bij de bewoners het verlangen om een eigen kapel te stichten. In een lokaal van de kleuterschool werd een noodkapel ingericht waar een van de priesters van de Sint-Jansparochie 's zondags de mis ging lezen. Een aantal inwoners van De Steenberg zond in april 1946 een petitie aan de directie van Staatsmijnen met de vraag of Staatsmijnen niet voor een kapel konden zorgen, aangezien de kleuterschool het lokaal annex noodkerk dringend nodig had. De kapel was bovendien veel te klein, veel mensen moesten buiten de H. Mis volgen. In de wintermaanden was dit geen houdbare situatie en men vreesde geloofsafval.
In 1948 achtte Mgr. Lemmens de tijd rijp om De Steenberg, die inmiddels de mariale naam van 'Maria-Gewanden' had gekregen, tot parochie te verheffen. J.B. Otten werd benoemd tot bouwpastoor. Angst voor communisme en socialisme, die klaarblijkelijk nogal wat aanhangers hadden onder de bewoners van De Steenberg, heeft zonder meer meegespeeld in de overwegingen van de bisschop om tot stichting van een parochie en kerk over te gaan. Het kerkgebouw kwam tot stand in nauw overleg met Staatsmijnen in Limburg.

Het kerkbestuur kocht in 1949 de bouwgrond van de mijn, die tevens een van haar hoofdtekenaars, ir. H. Akkermans, opdracht gaf tot maken van de bouwtekeningen. De kerk werd gebouwd door de Hoensbroekse aannemersfirma Jacobs-Wanders in de stijl van de kerk te Banneux.

In Banneux werd in 1947 een beeld van de Maagd der Armen gewijd en bestemd voor de eerste kerk in Nederland, die aan O.L.V. van Banneux gewijd. Pastoor Otten lukte het dit beeld met grote luister op 19 juni 1949 naar zijn nieuwe kerk te halen.

De eerste steen werd gelegd in juni 1949. Deken Custers van Schinnen zegende de kerk in op 18 december 1949, waarna Mgr. Lemmens haar consacreerde op 23 juni 1951.

In de kerk hing sedert 1950 een door professor Christo Stefanoff geschilderde icoon van de Zwarte Madonna van Czestochowa. De kerk werd daardoor tot de sluiting van de kerk het bedevaartsoord voor de Poolse gemeenschap van Hoensbroek en omstreken. Na de sluiting van de kerk is de icoon overgebracht naar de parochiekerk in Nuth.

In 1957 werd in eigen beheer bij het koor een stalen klokkenstoel gebouwd. Met ingang van 1 juli 2010 werd de kerk (met nog 2 andere kerken in Hoensbroek) aan de eredienst onttrokken. Sinds 2013 staat de kerk op de gemeentelijke monumentenlijst.

HEUNEN COIFFEUR HERENSALON
Wilhelminastraat 76
6431 XX Hoensbroek
☎ 045- 5211324

W. MENGELERS – AUTO ELEKTRA
Burg. Slanghenstraat 11
6433 AR Hoensbroek
☎ 045- 5217777

EXCURSIE HEEMKUNDEVERENIGING

DE RONDLEIDING DOOR DE BASILIEK VAN MEERSSEN

Op onze excursie op vrijdag 9 juni zijn wij een kijkje gaan nemen in de fraaie basiliek van Meerssen, een van de mooiste kerken van Zuid-Limburg.

Bijna 40 leden hadden gehoor gegeven aan onze uitnodiging voor deze excursie en hebben genoten van de uitleg en verhalen van een deskundige gids.
De geschiedenis van deze kerk gaat terug tot aan de achtste eeuw, toen Karel de Grote heer en meester was in onze contreien en in Meerssen een 'Pfalz' had waar hij vaker verbleef.

HOWA BINNENHUISDECORATIE
Nieuwstraat 12-14
6431 KT Hoensbroek
☎ 045- 5212900

Naderhand groeide de kerk uit tot een regionaal bedevaartsoord dat vooral in de late middeleeuwen een grote aantrekkingskracht had op de plaatselijke bevolking en kreeg de kerk zijn basiliek-status.

Na de ruim één uur durende rondleiding was het hele gezelschap te gast in het tegenover de kerk gelegen restaurant 'De Keizer' waar de deelnemers op het zonnige terras verrast werden met een kop koffie en een lekker stuk vlaai.
Voor de terugreis hervat werd hadden enige deelnemers ook nog de gelegenheid te baat genomen om eens een kijkje te nemen in het nabij de kerk gelegen kleine, maar mooie Proosdijpark.

CONTRIBUTIE 2017

Onze penningmeester laat weten dat wel al heel veel, maar nog niet alle leden hun contributie voor 2017 voldaan hebben. Onze dank daarvoor.
Ga eens bij uzelf te rade of u die vijftien euro al betaald heeft.
Ook de radertjes van onze vereniging kunnen alleen maar draaien als iedereen tijdig betaalt.
Dus nog niet betaald? ….. dan niet uitstellen, maar meteen doen!

Rekeningnummer NL43INGB0003280528
t.n.v. Heemkundever. Hoensbroek o.v.v.: contr. 2017. Graag daarbij a.u.b. uw postcode vermelden, want diverse leden hebben namelijk dezelfde achternaam.

BEGUNSTIGERS OOS GEBROOK

L'Ortye
TUIN ▪ DECO ▪ BOUW

HOLTUS VERZEKERINGEN & FINANCIERINGEN		HOENSBROEK
M. L'ORTYE		AMSTENRADE
PUNCTUA & PARTNERS - ACCOUNTANTS		HOENSBROEK
THE READ SHOP	VROMEN	HOENSBROEK
C. VAN TILBURG		HOENSBROEK
VAN MELICK - HEERLIJK UIT HOENSBROEK		HOENSBROEK

moonen | BOUW BV
BOUWKUNDIGADVIES

L'Ortye

Ogenlust
BLOEMSIERKUNST
WWW.OGENLUST.COM